

Nedalshytta.

EN HYMN TILL TROLLHEIMEN

— VINTERNS PARADIS

AV RUNO CARLSSON

Å, dessa vitskimrande påksolsfjäll! Vilka perspektiv associerar ej fjällvärlden fram i vår själ! Det är den stora, underbara verklighetsromantiken med luft, sol, bländande vitt och blånande rytiska formationer — den som öppnar porten på vid gavel till frihet, spänstighet och föryngring för kropp och själ. Men fjällvärlden är också den grymma realismen med ylande, isiga vindar och ett ogenomträngligt snötöcken — ett vädrets inferno i de vita vidernas rike, i vilket kampen gäller seger eller nederlag, liv eller död. Vanligtvis frammanas dock den förra bilden av sublim, eterisk skönhet, då det trolska ordet nämnes. Men kontrasterna finnas där i fullt mått: den skönaste skönhet och den grymmaste grymhet. Fjällens värld är snar till solhyllt leende och till hårda, vresiga utbrott. Men alltid väcker den en längtan — kanske just på grund av sin nyckfullhet — och alltid knäpper minnet av den på melodiska strängar i bröstet. Fjällvärlden i vårsol, som vi helst

dra oss till minnes, rymmer något av det mest tjugande i livet och något av det mest friska och rena i tillvaron, vilket man inte kan uppleva nog av. Fjällvärlden innebär helt enkelt en apoteos av livs- och ljusdykan!

Start från Storulvåstugan i Jämtland.

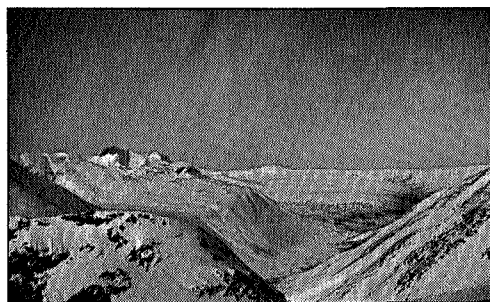
Väl ha också vi tillräckligt med fjällområden i gamla Sverige för att en skidans man skall få det svängrum han behöver, men hur det än är vill man även på detta område se litet närmare efter hur grannen har det. Och visst är vårt grannland Norge mycket mer välförsett med stolta, himlastormande fjäll, som bjuda på tummelplatser åt dem, som vilja sträva mot höjderna i denna snöda tillvaro, ja så rikt utrustat, att man nästan om Norges monark kan säga som vår äventyrsförfattare Frank Heller om en indisk furste vid Himalaya: Han regerade över en massa kvadratkilometer land, av vilka de flesta dock stodo på kant!

Norge är i sanning fjällens land, och påsken är om någon helg den som är ägnad åt upptäcktsfärder i de vita domänerna.

Och sålunda kom det sig, att min vän civilingenjören och jag en söndagskväll jämnt en vecka före påskdagen i fjol sutto i Storulvåstugan i Jämtlandsfjällen och kokade havregrynsgröt medan stjärnorna sprucko fram därute på den blå baldaken, kölden knäppte i knutarna och det blånande mörkret drog för gardinerna och slöt en mur kring Gåsen, Tjattjansen och Snasahögarna, som vi rundat från Enafors — vår utgångspunkt. Ett par dagar ti-

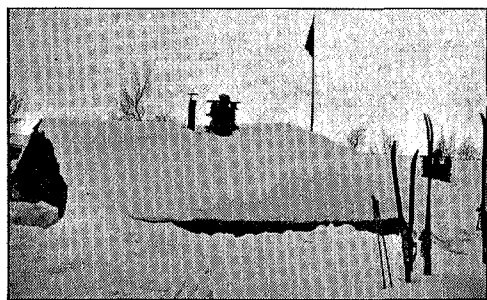
Skardörsfjället från Nedalshytta.

Fossådalen från Riaren.

ste tillryggalägga för att nå de landområden, som stå på kant! Men vad gör man inte för den stora kärlekens och den vintriga passionens skull! Vilka hundramilafärder störtar man sig ej ut på för att få kasta blickarna in i det vita Kanaan, våra drömmars land och vår hemliga längtans mål!

Så sitta vi alltså denna söndagskväll i en liten stuga i fjällen och omflutna av den stora tystnaden. Vi «mura» in vår havregrynsgröt, slöa efteråt i den dävna värmen med en pipa och lyssna till sången från den sprakande brasan. Vårt påskfälttåg är väl planlagt, och nu ha vi äntligen den första etappen bakom oss på väg mot vårt mål, som är Trollheimen. Vi gå dagen efter vidare under mulnande skyar till Sylstugan och fortsätta på eftermiddagen i snötöcken genom Tempeldalen, Ekorrdörren och ned till Nedalen. Inga konturer skönjas. Allt är grått i grått med mängder av djup snö, och först i sena, svarta kvällen skymta vi «fyren» vid Nedals-

Nedalshytta.

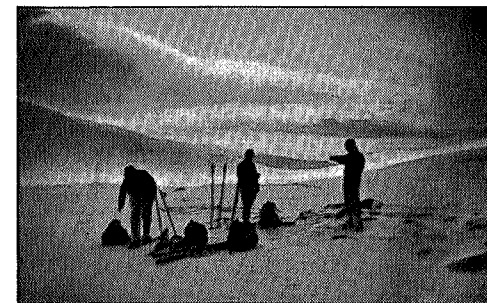
digare hade vi satt oss på tåget i Malmö, ystra i hågan åt att få tränga in i den vita, rena världen där uppe i norr, fjärran från trängsel på stadsgator och dagens ävlan och jäkt. Det är inte små avstånd, kära grannar och fjällfarare i väster, som vi i Skåne må-

hyttan och välkomnas av den fryntliga moran på stället. Det blir en här- lig kvällsvard vid en flammande stockvedsbrasa, vi fägna våra utpumpade lekamina med «norrøna» specialiteter, såsom fårbog och renkött, och vi sila genom de torra struparna bayer i

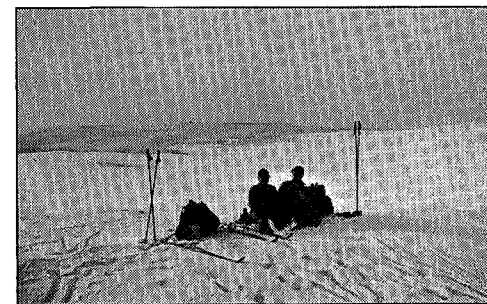
helflaskor och stärka oss med en whisky. Det var professorn från Trondheim och hans färdkamrat overretssakföreren, som plockade fram den sistnämnda. Efter farväl i Sylstugan råkades vi senare i Ekorrdörren med dess skymmande snötöcken, och med förenade

ansträngningar i vallning och orientering nådde vi målet och vilan. Segern var vår, och för oss båda låg en krävande dag bakom, över en fyramilsmarsch med tunga packningar. Belöningen fingo vi i form av ensamrätt att husera i den tomma fruntimmerskammaren, där vi fyra slutligen vid midnatt efter livligt samspråk sovo den lyckliges sömn under tjocka fällar. Där utanför låg snön upp till taket, och genom hålet för fönstret silade en vilken månstråla in till de vilande skidkarlarna.

Innan man förstår att uppskatta och njuta av fjällvärlden i flödande sol med intensivt vitglödande sken som från järnet i en smältugn, måste man uppleva motsatsen. Fjällen hysa två naturer, olika varandra som natt och dag. Och dagen efter rivas molnridåerna itu, och vi gå ut i solflödet under en blå, oändlig kupa. Vår gemensamma färd stryker över Skardörresfjället genom Skardörren, den gamla pilgrimsvägen över Stugudal till Trondheim, och i Stugudal sova vi en isande kall natt medan månskenet spolar ett violett sken över gnistrande snökristaller och sveper trolska slöjor kring kalotterna på de tusenårsslumrande fjälljättarna. Nu blir det sol, glödgd sol var dag, och vidare drar vår gemensamma färd

I Skardörren, terast.

På fjället vid Grøtdal.

Eftermiddagsrast i björkskogen ovanför Reitan.

Kjöli gruvor, och äntligen däruppe låta härliga utförslopor oss lätt nå Reitan i kvällningen. Då slungas de sista solstrålarnas lilafärg över åsarna runt Guldalen och Ålen medan två skidlöpare ta terast i björkskogen och bara se på rymdens imposanta festspel i spektrats hela skala.

Nästa dag, själva skärtorsdagen, spricker vår färdplan. Uppe på fjället västerut, där Grötådal ensamt presiderar i det tysta på vita jättelakan, måste vi överge tanken på att övernatta på Ola Eggens i Os ägande säter Sottåhaugen under vår planerade marsch mot Opdal över Kvikne. Det blir för dryga dagsmarscher med de tunga packningarna. Och resolut vända vi ner mot Tyvoll i hela färdens underbaraste slalomlöpning, som låter tårarna rinna, snö-pudret spruta i kaskader efter stavarna och pjäxorna stelna i det isande vindraget. Tåget runt Stören får förmedla vår förflyttning till Opdal, ty det är ofrånkomligt att avstå från inträngandet i

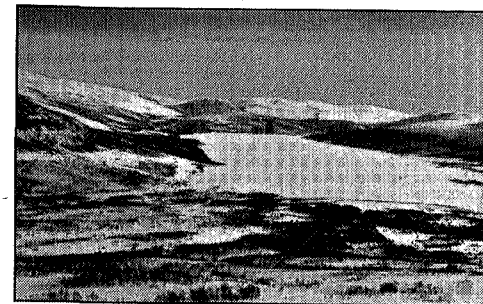
Gjevilvasshytta.

över Langsvolafjällets vidder. När sjön Riasten ligger nedanför oss som en väldig marängtårta skiljas vi från våra Trondheimsvänner, och i vinande glid susa vi ner på sjön. Vår kurs går över en insnöad fäbodvall på andra sidan mot de vinterdöda gårdarne i

Trollheimen. På långfredagen knoga vi två upp mot Gjevilvannet, vars hytta nås då dagen dör bort och himlen blir blank och hård som stål över en tigande, underfull vinternatt.

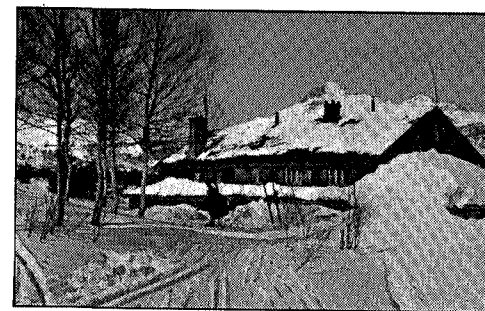
Ja, detta underbara Trollheimen, dränkt i sol och snö! Här låg alltså

vårt vintriga Kanaan och insvepte oss i bländande skönhet och gyllene förtrollning som namnet verkligen gör skäl för. Och vi drucka oss rusiga av de visioner i vitt, som upprullades runt omkring oss. Snöfältet drog bort i fjärran som en hermelinsfäll, översål-

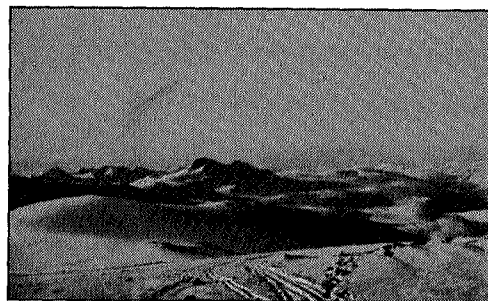

Från Riaren mot Gjevilvannet.

lad av diamanter, Hornet spände sin kraftiga rygg på andra sidan Gjevilvannet, Okla sköt ut sin djärva spets i den blåkalla, klara rymden, Gjevilvasskammene vände vassa, buktande jättekni-blad mot skyn och Blåhö पोस्ते bred, massiv och högtidlig som en trum-pen bjässe under sin stora och tjocka snöhatt. När vi stodo på trappan till den trevliga gammelgården Gjevilvasshytten och drogo lungorna fulla av den kalla morgonluften, i vilken de gula solstrålarna spelade upp till en ny dag, tego vi i beundran inför en vintrig skönhetssyn, som vi ej skådat förr. Detta var förvisso ett avsnitt av en fjällvärld, som står idealet nära. Lugna och djärva fjällrytmer kring Gjevilvannet och allt i ädla proportioner. Och på kvällen, när solen rullade ut ett gyllene band mellan Okla och Gjevilvasskammene bort mot höjdformationerna bakom hytten, stod den rimfrostsvepta björkskogen som överdragen av smältande guld. Röken från de snöinbäddade fäbodstugorna, som fått liv under påskveckan, sköt upp i smala streck mot kvällshimlen, där de tusende lyktorna åter tändes. Men borta under Hornet blånade snöslutningarna i den kyliga skymningen. Det led mot kvälls i fjällvärlden, där de resliga jättarna bildade en avvisande mur

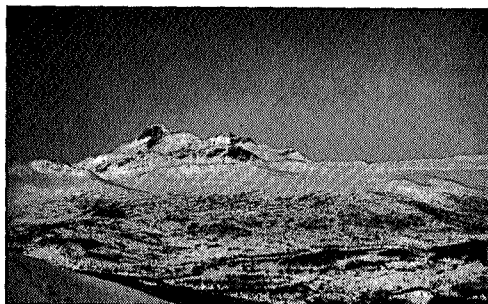
Trollheimshytta.

Från Blåhø mot Snota.

den djupa tillfredsställelsen och den behagliga tröttheten i kroppen efter en soldrucken dag på skidorna i det vita sagolandet.

När man hörde, att Trollheimen inte lockade i samma utsträckning som förr, kunde man endast konstatera den kända satsen, att det egna vackra, som inte ligger så fjärran utan är lätt uppnåeligt, ej uppskattas efter förtjänst. Det är tydligen för bekvämt att ha denna harmoniska fjällvärld alltför lättillgänglig. Man kanske skall söka och fara långa vägar för att rätt kunna värdera en värld av skönhet. Om dem som bo så till, att de snabbt och lätt nog kunna draga in i Trollheimen, kan man tillämpa det gamla ordstäv, att de ej se skogen för bara träd, d. v. s. de ha inte riktigt gjort klart för sig värdet av helhetsintrycket i detta underland, som står berett att taga emot. Men Trollheimen har alla förutsättningar att upptäckas på nytt av våra grannar, att skänka vila och vederkvickelse och överväldigande skönhetssyner åt människor med kärlek till och förståelse för naturen.

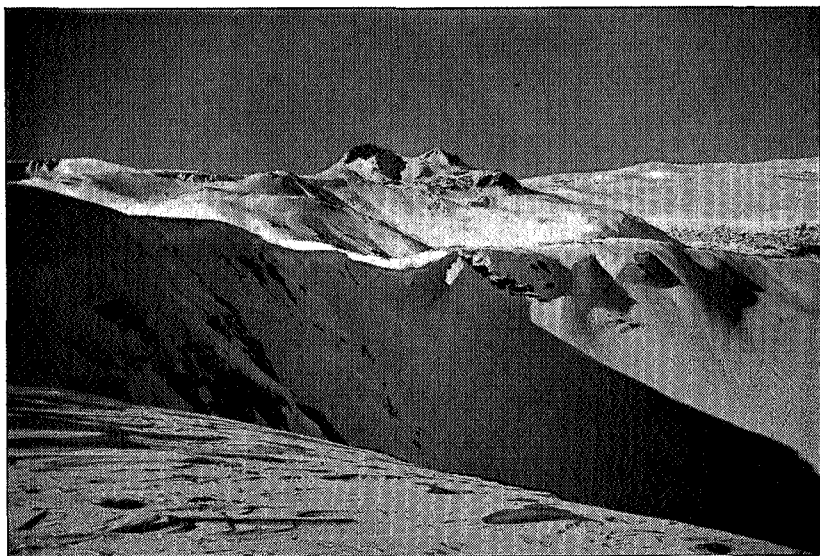
Foldalen med Snota.

mot den larmande världen därbortom. Tystnaden drog med ljudlösa vingslag över fjällen, — men inne i peisestuen kring stockvedsbrasan, som flammade till då och då och saluterade med sprakande skott, sutto de små människokrypen och förnummo

Påskafronen bervingade min kamrat och jag Blåhø. Den bestigningen kostade oss svett och möda, men man når inte upp till de högre regionernas friska och befriande klarhet utan kamp. Belöningen erforo vi

också i rikaste mått, då vi slutligen vilade oss vid minnesstenen med de gungande fjällrytmerna i blått skuggspel och sol inför våra blickar. Men de kyliga vindarna där uppe på nära 1700 meters höjd läto oss också förnimma andedräkten från detta vidsträckta land av toppar och ryggar medan vi styrkte oss med de sista biffarna från — Malmö. Det var sannerligen en lång vägsträcka och styvt arbete, som avfordrats oss innan vi fingo göra heder åt dessa biffar! I skymningen stakade vi oss i långa glid och glimrande före genom den trånga Slettådalen och spände trötta men nöjda av våra skidor utanför Trollheimshytta, då mörkret smög sig om Snota och fyllde Foldalen. Kvällen förflöt åter i behaglig vila i den trevna hytten, där vi på urgammalt fädernevis slog ring kring brasan under glatt samspråk efter en härlig måltid. I de väggfasta sängarna lyssnade vi så till sist till köldens rumsterande därute och sågo en skymt av en tigande djupblå himmel. Sköna kvällar i Trollheimens trevliga hyttor med glada och trevliga och okonstlade människor! Man tänker ibland med ett stänk av vemod på alla dessa hyttor, som vi gästspelat i, och betygar Trondhjems turistförening, som äger dem och sköter dem, sin tacksamhet.

På påskdagen vände vi åter till Gjevilvasshytten. Efter det vi passerat Slettådalen, där solvärmen gassade på för fullt, svängde vi av mot Riaren, från vars rygg det pompösa panoramat ståtade jämsides och bortom den djupa Fossådalen. En smal bäck ledde oss ned från de små sjöarna, och nedanför Blåhø tornade stora snöblock upp sig. Snöskreden hade börjat. En första liten vink om att det led mot våren, att solens kraft ökade för varje dag. Till Gjevilvasshytten samlades skidande gäster från jungfruligt oberörda vita fält inne bland fjällen, och sedan vi fyllt på vårt bränsleförråd med en verkligt bastant och god avskedsmiddag och unnat oss en stunds matro i det övermåttan brännande solskenet utanför hytten, startade vi på vår påskfärds sista etapp: Gjevilvannet—Opdal. Dagen var långt liden. Skuggorna började bli långa i den blånande aftonen, då vi passerade de små säterstugorna i björkskogen, och den sista hälsningen från glada påskfarare blev skorstenarnas tunna rökstrimma, som förlorade sig i den kalla, klara rymden. Och uppe på krönet sågo vi oss

Från Riaren mot Snota.

om ännu en gång och bjödo ett sista farväl åt det isbundna Gjevilvannet, vaktat av Hornet, Okla, Gjevilvasskammene og den trygga gubben Blåhö. Kvällssolen göt en färgsymfoni i en bred flod över björkbältet, och i den döende dagens blåa, oändliga tystnad i detta fjällens förtrollade rike stodo vi bara tysta och frossade i de eteriska synförmimmelserna. Med blicken hos dem, vilka blivit utstötta ur paradiset, det vintriga Kanaans land, insöpo vi begärligt bilderna av fjällens storvulna skönhet. Det var som om vi förlorade något, som det är så svårt att avstå ifrån. Ingenting yttrades på en lång stund inför det samförstånd vi kände vid detta farväl. Men slutligen föll omdömet i dessa ord: Det var den vackraste vintertavla från fjällens land vi hittills sett! Förvisso gör Trollheimen skäl för sitt namn. Mätte det ej dröja länge förrän vi få återse detta vita paradis!

I susande glid följde vi så spåret ner mot Opdal. Åkhumöret var briljant i det lika briljante föret. Vi ämnade jaga ikapp med mörkret, men långt innan vi nått Opdals kyrka var den svarta kvällen förhärskande. Först kl. 9 nådde vi målet sedan vi lyck-

ligt undgått att fastna i osynliga telefontrådar. Den långa dags-etappen var slut — hela påskfärden för resten. På Opdals turist-hotell, där man tycks idka mer sällskapsliv än skidsport, slog åter emot oss fläkten av det mondäna livet. Jazzmusik med böljande saxofoner och sällskapsklädda damer och herrar, vilka vi ansågo vara att beklaga, då de ej tyktes ha upptäckt fjällvärldens skönhet och friska livsglädje. Man satt där med intrycket av att profanera den känsla av högtid och hymn till livet, som besjälade oss, nyss komna från underlandet, där solklotets projektör med slösande ljus över den vita jättefällens sänker en skidans man den glädje, som för mer är än balsalens. Nej, med levande intryck från fjällplatåerna, där vi drogo fram på vår färd med pjäxor och flanellskjortor, kände vi oss främmande bland toalettexcellerande damer och smokingprydda herrar, jazzmusik och en fadd konversation. Kontrasten mellan de båda miljöerna var alltför stor för att man utan mildrande övergångar åter kunde slunga sig in i sällskapslivet.

Dagen efter, då vi rullade ned mot Oslo och bort från snön, från det två meter djupa täcket, och funno dalgången nedom Dovre vårligt bar och naken, fyllde oss helt det upplevda i Trollheimen, som hade fångat vårt hjärta.

Trollheimens förtrollade vintervärld i vitglödgd sol och blånande, oändliga tystnad, du hälsas av dina två besökare från slätstens landskap, Skåne, vilka funno dig påskan 1932. Mätte återseendet ej vänta på sig alltför länge, utan måtte vi återigen få bländas av glansen från din underbara, kalla, vita och rena skönhet!